

ZEMĪTURS

LATGOLAS NŪVODA NEDEĻAS LAIKKROKSTS

Nr. 20 (108)

1997. GODA 6. JŪNS

CENA 5 SANTIMI

JŌNS TRŪPS SPŪĻA GŪDOLGA ZYNŌTNĒ

pišķērtā magistram Mikelam Bukšam. Jys strōdōjis pi latgaļu gramatikas. Ši vaicōjumi spristi arī Latgaļu Pētniceibas instituta sanōksmē, kam beja izstrōdōjis vasalu listi. Jam beja kontakti ar dzimtini un vīnmār varēja atsasaukt, kŭ par atticeigu vaicōjumu soka Bronislavs Spŭls.

Jō darbeiba bejuse tik vyspuseiga, publicētūs dorbu daudzums tik lels, dažaidu rokstu un recenzju krōjums tik bogōts, ka uzdavums leidzinojas — pastōsteit kŭ par mežu. Lai lasitōjs pīdūd, ka litai tai arī pīišu.

Ar Bukšu maņ vaca pazēiņōns — beja klases audzynōtōjs gimnazējā, styngrs, labi prota sōvu litu un prasēja tŭ nu myusim. Pirms tam dažus godus beja strōdōjis Aglyunas gimnazējā, godu Daugavpilī. Rēzeknē B. Spŭls beja lela autoritate un M. Bukšs skaitējōs jō «lobō

rŭka».

Jys beidzīs Latvejas Latvejas Universitatē klasiskŭ filologēju, bet trymdā — arī slāvu nŭdaļu Stokholmas universitatē. II pasaŭja kara laikā beja Rēzeknes vaļsts gimnazējas direktors, trymdā strōdōja par arhivaru. Profesoru B. Brežgo un P. Stroda pamudynōts, B. Spŭļa atbalsteits jau studeju laikā pisavērsē Latgolas pagōtnes un volūdas pētniceibai, leidz gŭdolgas sajmīšonai 1977. godā beja sarakstējis 15 grōmotas par mozpēteitim vaicōjumim folklorā, literatūrā, volūdas vēsturē un cytas. Jaunōkajā vēsturē pisavērsīs laikmatam, kod latgaļiši sōce sprist poši par sevi, tys jim beja atmūdas laiks. Jō pyules radzamas monumentalajā dorbā «Latgaļu atmūda».

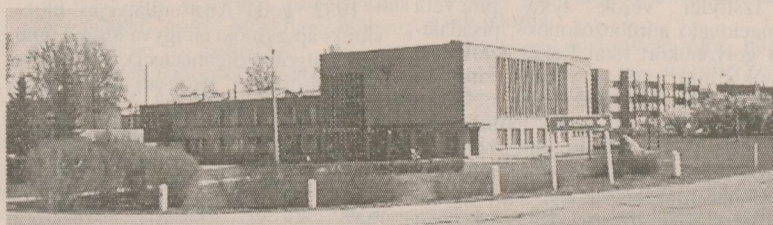
Šei nav jam pyrmō gŭdolga, pyrmō tyka pišķērtā 1936. godā un nu bidreibas «Latgaļišu studentu fonds» par monografeju «Monsinjors Nikodemus Rancāns», izdŭtu 1939. godā Rēzeknē. Pēc tam gŭdolgu par dorbu «Antikōs pasaules motīvi latvišu tautas pōsokōs» pišķeire Universitate 1938. godā. Trymdā naatlaideigi turpynōja pētniceibu un 1954. godā A. Jŭrdža fonds premēja dorbu «Skices un dokumenti nu Latvejas topšonas laikim».

Vysu M. Bukša grōmotu uzskaitējums aizjimtŭ loppusi teksta, bet na jimōs vīn jō produktivitāte. Sarakstējis lŭti daudz dažaidu aperu, nŭdybnyōjis un sekmeigi izvadējis spēceigu kritikas nŭzari, ar sovīm kontroversalajim un jaunus ceļus meklejŭšajim referatim pisadalējis internacionalōs pētniceibas konferencecs. Kai varādams atbalstēja Baļtejas instituta dybnyōšonu Skandinavejā, beja storp pyrmajīm Baļtejas studeju veicynōšonas apvīneibas bidrim Amerikā (AABS), Baļtejas institutā Stokholmā aizvīn jēmīs kaidu administratīvu uzdavumu. Roksti ir dažaidūs institutu publikacejōs, pats voda «Acta Latgalica» sereju un izdŭti 6 sējumi, pa vysu trymdas laiku redigēja žurnalu «Dzeive».

Par jō grōmotu «Die Russifizierung in den baltischen Ländern» lels skaits recenzju beja Vōcejā un Zvidrejā, taipat par Kempam veļteitŭ monografeju, latgaļu gramatikas un atmūdas vaicōjumim. Pimāram, par gramatiku profesors Gordons Fords Anglejā iznōkušajā žurnalā «The Slavonic and East European Review» 1976. godā atzēimēja, ka M. Bukša dorbam ir vodŭša autoritate, kod teik skarti latgaļu vaicōjumi.

«DZEIVE»

Attālŭs: M. Bukšs aizstōvŭt sovus uzskotus un kai LPI referents Baļtejas studeju III konferencecē Toronto universitatē 1972. goda 13. majā.

LZS RAJONU ORGANIZACEJU VADEITŌJI LATGOLĀ

Olyuksnes rajons:

Nina Rakstiņa, Lauksaimniceibas konsultaceju birojs, Uzvaras ilā 1, Olyuksne, LV-4300, tōļr. d. 23872.

Bolvu rajons:

Skaidrite Pilāte, Beiveibas ilā 4a, Bolvi, LV-4500, tōļr. d. 21231.

Daugavpils rajons:

Viktors Kalāns, «Kļavas», Leiksnas pogosts, Daugavpils rajons, LV-5456, tōļr. d. 23539.

Jākubpils rajons:

Jānis Kalniņš, Pļaviņu ilā 18—3, Jākubpils, LV-5200, tōļr. 36444.

Krōslovas rajons:

Konstantins Andžāns, «Šķaune», Šķaunes pogosts, Krōslovas rajons, LV-5695.

Ludzas rajons:

Jōns Tutins, Bazneicas ilā 8—23, Ludza, LV-5700, tōļr. m. 24701.

Preiļu rajons:

LATGOLAS LIS
VILĀNŪS ATKLŌTA
PLAŠA
LAUKSAIMNICEIBAS
IZSTŌDE.
GAIDEITI VYSI.

Ontons Rancāns, Upeiša ilā 3—49, Preiļi, LV-5300, tōļr. m. 21516.

Rēzeknes rajons:

Stanislavs Šķesters, Mōkŭņkolna pogosts, Lipuški, Rēzeknes rajons, LV-4626, tōļr. 48615, 48672.

Modŭnas rajons:

Inta Vecozola, Alejas ielā 1, Praulienas pogosts, Modŭnas rajons, LV-4825, tōļr. (m) 30487, (d.) 30558.

SAKŪPTŌKAIS LATVEJAS POGOSTS — III REIZI

LZS CV šō goda 21. majā piņēme lāmumu kŭpā ar Latvejas Pašvaldeibu savineibu, Latvejas Lauksaimniceibas konsultaceju centru un Latvejas Vaļsts radio arī 1997. godā izsludynōt konkursu «Sakŭptōkais Latvejas pogosts», jau trešŭ godu pēc kōrtas. Pisadola vysi pogosti, aicynōtas arī piļsāts ar lauku teritorejom, 1995. un

1996. goda uzvarātōji startēj ōrpus konkursa. Jys nŭrit divōs kōrtōs: pyrmō — kotrā Latvejas rajonā, ūtrō — nŭvodūs Vydzemē, Zemgalē, Kŭrzemē un Latgolā — vīns lobōkais pogosts nu kotra rajona. Par ūtrōs kōrtas izvesšonu reiceibas komiteja lems pēc aktivitates pyrmajā kōrtā. Šŭ konkursu kotrā kōrtā organizej un voda vītejōs pašvaldeibas, agronomu bidreibas, konsultaceju centri un LZS nŭdaļas.

Reiceibas komitejā ir A. Greiselis —

priķšādātōjs, un lŭcekli: Pašvaldeibu savineiba — A. Lielmežs, Agronomu bidreiba — J. Auseklis, Lauksaimniceibas konsultaceju centrs — Z. Krŭklīte, Latvejas Zemņiku savineiba — J. Strazds, Latvejas radio — M. Varika, Latgolas centralŭ vērtēšonas komiseju voda L. Zunda nu LZS, lŭcekli — Pašvaldeibu savineibas pōrstōvi A. Zujāns un J. Komkaite, Lauksaimniceibas konsultaceju centra — V. Kalāns, Agronomu bidreibas — A. Zaltāne un A. Kārklīņš.

A. MEŽMALIS

TYKUMENĀ VYZYNŌŠONAS LEIDZZYNŌTŌJS

Napases, tikai pārņējā godā, kod kōrtējŭ reizi Arturs Rubenis apcīmōja sōvu dzymtŭ molu Bērzgales pusē, isagrizēs arī Rēzeknē un LKC izdevniceibā, tykōs ar «Zemtura» darbnikim. Daudz parunōt myusim tŭreiz naizadeve (vys vēl priķšā), bet Arturs beja jau pazeistams ar myusu izdavumu, lasējis arī publikacejas par teātri. Iszaceja sōvas dŭmas un apsŭleja par tōm sagatavōtŭ rakstu, kŭ pi pyrmōs izdeveibas arī atsŭtējā publicēšonai.

Navarēja pasaceit, ka jys jau sōvas opolōs jubilejas priķšvokarā: augums vēl spēceigs, vīneigi acis aiz bizajōm brillju styķlu lecom izavērēs taidas kai nŭgurušas. Es jŭ pazynu nu fotografējom, kuras sovā laikā iŭtōtas žurnalā «Dzeive», nu lugu kŭpōjuma grōmotas, nu atsevīskim izdavumim.

Cik sovā garajā myužā A. Rubenis nav sarakstējis lelōku un mozōku lugu, cik nu tōm pats bejis režisors, cik lŭmu nŭspēlejis uz skotaves, cik rokstu uzrakstējis par teātri un tō problemom — myusim, kas dzeivoj te, Latgolā, rodōs īspēja īpasazeit vīn tagad, kod amōkušas jō grōmotas, roksti latgaļu periodikā ōrzemēs, un gryši vēl tŭ vysu apzynōt. Sveicŭt jŭ ar jubileju, aizajimsim poša par sevi stōstējumu žurnalā «Dzeive» izvyikumus:

«Par munu biografeju leidz ar poša sarubnyōjumu raksteits «Latgolas Balsa» 914. numerī (1975. goda 28. jūnī), kod sōcēs «Varibuša treju dāļu» īspīšona... Kai tys vysš sōcēs ar tŭ munu lugu raksteišonu — ar aizišonu studēt dramu Emersona koledžā, kod tai pa eistam nŭlēmŭ pasavucēt, kai raksta lugas. Leidz tam beju šŭ tŭ mēginōjis raksteit, pat nu agrim puikas godim, bet, tai saceit, nagōja nu rŭkas.

Vysagreinōkōs atmiņas ap teātri maņ saistōs ap skŭlas priķšnasumim kaidā sareikōjumā. Tai kai jau nu agrim puikas godim volkōju okulerus, skŭlōtōja beja sadŭmōjuse īlīkt doktora lŭmā: pēc šō priķšnasuma vysi radi beja pi pōrticeibas, ka nu manis iznōks ōrstis.

Aterŭs kadu breiveibas ceinŭ gobolu, kuru uzvede Vīlānu aizsorgu nŭdaļas teatra trupa L. Leitānes vadeibā — maņ vajadzēja skaitēit panteņu par vonoga šaūšonu.

10 tautasdzīsmes un 5 originalkompozicejas.

● 5. jūnī 70 godu jubileja lugu rakstnikam un režisoram Klivlendā (ASV) Arturam Rubenim (1927), dzimis Bērzgala pogosta Sylvaunīkūs.

«TĀVU ZEMES KALENDARS»

Krīvu godā (1940/41), kod iznōce dzeivōt Rudzātŭ, kai tŭlaik sauce, «napilneigōs» vydušķŭlas internatā, tyka uzvasti vysaidi propagandas gabaleni, kod pitryka vina voi ūtra spalōtōja mēginōjumā, lyka lasēit iztrykŭstŭšus raksturus. Tai tyku pi lŭmas, bet agri nŭsapricōju. Beja ītōlaj kaidis partējas veirs, bet maņ preti buržuju deve spēlēt Bryuverēšom. Rudzātŭ Bryuveri beja leli komunisti, vīns nu brōlim pat pasēdējis centralcŭtmā par pagreides darbeibu. Nikaida naida pret Bryuverēiti nabeja, bet, isajufis lŭmā, spērŭs jam preti arr vysu spēku, skŭlōtōja pōrsabeida, ka puikas tikai nasazakaun pa eistam — tai beidzēs muna aktera karjera Rudzātūs.

Vydusskŭlā uzvede leišu rakstnika Kaža Binķa pazeistamu jaunōmes lugu «Jaunō audze», rezeju vadejā jaunō skŭlōtōja (Arturs beja mēginōjis jai īpaši īpatitikt un algebru sasamōcējis uz 4 — A. M.), to dabōju paprovŭ Jasa lŭmu. Petru spēleja Jōna Klidzēja rods nu Sakstagola — Pīters Klidzējs. Rōvem nu sirds...

Muna «rakstnika» karjera īsasōce jau «krīvu» godā. Beju dramatizējis kaidus skotus par Pyparzemes karali. Kaidam draugam, kam beja skaīks rŭkroksts, lyku pōrraksteit. Pagaīsa manuskripti, kars myusus aiznese uz Vōcejŭ, leidz atsarodom mozaajā lceho piļsēteņā Šlezvīgas Holšteinā.

Vōcejas nŭmetņŭ laikūs turpynōju vydušķŭlnika gaitas, skautōju, beja vajadzēiba pēc priķšnasumim pi guņkuru vokorim. Mani mudynōja uzraksteit skautim ludzeņu, pōra dīnōs topa uzmatums, bet myusu vīneibas priķšniks, izbejis aktīrs, izkritizēja dyzdramu un lyka vysu pōrraksteit nu jauna. Tai rodōs pyrmō luga «Jaunō audze» (1947), kuru gaidas un skauti nŭspēleja 5 reizes. Panōkumu spōrnōts cepu īspaideiga nŭsaurkuma tragedēju «Nŭzidzniki» (1948).

Niu, pōrlōsūt itūs dyzdrabus, varu smītiš, vādaru turādams...

Attālŭs: A. Rubenis 1950. godā Vēntorfā, ar dzeivibŭtri Ilgu sēdasmytajūs godūs Klivlendā.

HRONIKA

● Paīt 320 godu (1677) nu Rušonas katōju bazneicas ceļšonas. 1766. godā muižneica Iva Selicka uzbyuvēja jaunu kŭka bazneicu, pošreizejō myura calta 1816. godā.

● Pirms 85 godim 1. jūnī Baļtinovas

pogostā dzyma myusu kulturas un vēstures pētnīks Mikelis Bukšs (1912—1977), miris un paglobōts Zvidrejā.

● 1932. goda 4. janvarī Rēzeknes Tautas piļs kōris S. Duka vadeibā ar lobim panōkumim uzastōja Reigas Konservatorejas zālē un nōkamajā dīnā, 5. jūnī — radiofonā. Programmā beja

REDKOLEGEJA: Valija Berkina — Jākubiļs, Jāns Elksnis — Latgolas Kultūras centra izdevniecība, Pīters Gleizdāns — Rēzekne, Jāns Kokins — Daugovpiļs, Anita Petkune — Krōslova, Ontons Rancans — Preiļi, Ontons Slyšāns — Bolvi, Viktors Trojanovskis — Ludza, Pīters Zeile — Reiga, Jāns Žugovs — Reiga, ūzremu biroja vadeitōjs — Alberts Spōģis Minsterē

VLADISLAVS PAURS,
MOKSLAS MAGISTRS, RĒZEKNES AUGSTSKŪLAS LEKTORS

GLEZNĪCEIBA LATGOLĀ

20. GS. 2. PUSĒ

Mōkslas atteisteības ceļš Latgolā, taipat kā cētys Latvejas nīvodys, veidōjis, sasaskorēt ar problemom, dažaidom pretrunom, sasnīdzis zynomu uzplaukumu un rodūšu pacālumu, gon arī sova veida apseikumu, kaidis ir pošlaik.

Republikas mōkslas dzeivē 50. godys jytutama strauja augšupeja, it sevški beigōs, kod Latvejas glezniecībā inōce spēceiga jaunys mōkslinīku paaudze — I. Zariņš, E. Iltners, V. Dišlers, T. Grasiš, A. Stankevičs, J. Pauļuks, A. Toropins, H. Klēbahs, A. Melnārs, B. Baumanē, R. Pinnis, V. Viļumainis un ceti. 1957. godā sareikōta jaunys mōkslinīku dorbu izstōde un arī republikas tālōtōjas mōkslas izstōde.

Latgolā profesionālōs mōkslas atteisteiba pēckara periodā styprī ilgst, tikai 50. godu beigōs jytutamas aktivitātes. 1957. godā Daugavpiļs 1. kulturas nomā atklōta mōkslinīku dorbu izstōde, pīsadālēja 15 vīteji — tālōtōjas mōkslas studēju bīdri, eksponēja 125 gleznas, nūslāgumā beja tōs iztirzōšana, referēja Mōkslinīku savineibas pōrstōvs gleznōtōjs S. Kreics.

Lai aktivizātu kultūras un mōkslas dzeivī Latgolā, 1959. godā Reigā sareikōta Latgolas kultūras nedēļa, kurā nūvoda mōkslu izadeve parōdeit kā lūti sovdbabeigu, tautysku, kaida jei arī sasaglobōjuse. Vins nu golvonajīm pasōkumim beja mōkslas dorbu izstōde, kurā pōrstōvāta glezniecība, grafika, tēlniceiba, autori F. Varslavāns, A. Egle, V. Kalvāns, P. Glaudāns, J. Kudeika, J. Balaška, A. Vucāns, J. Skučs, S. Kreics, O. Kalējs, V. Svirskis, N. Breikšs un ceti. Sevi piteice vėl pavysam jaunī mōkslinīki J. Pīgōznis un A. Stankevičs.

Izstōdei vėlōk tyka pīdēveta «nacionālō nūrēbežōšonōs», pīsadālēja golvonōkōrt tikai Reigā dzeivōjūši mōkslinīki, tūmār vērēneigums un sabīdriskais nūzeimeigums itekmēja un aktivizēja mōkslas atteisteibu nūvodā. Daugavpīli turpynōjāa gleznōt profesionālīs Kārlis Mūdēlis, dorbōjōs tālōtōjas mōkslas studeja, bet Rēzeknē «osnus sōce dzeit» skūlas aktivisti mōkslas zynōtnīks J. Pujats, tēlnīks L. Tomašickis, gleznōtōjs J. Unda rūsynōjā vaicōjumu par lītiškōs mōkslas vydusskūlas atvēršonu.

Pavēršōs sōcēs tīši ar šū, Reigas lītiškōs mōkslas filiālī Rēzeknē 1959. godā. Ap jū pamozom sōce pulceitis mōkslinīki pedagogi, kuri aktīvi isasaistēja pīļsātas un nūvoda mōkslas dzeives rūsynōšonā. Šymā laikā saite ar 30. godu gleznōtōjīm it kā pōrtryuka, proviņces pīļsātōs Rēzeknē un Daugavpīli rodūšus meklējumus ussōce jaunī mōkslinīki, kuri vēlējas rast arī jaunās temas glezniecībā.

60. godys Daugavpīli, pīļsātas vadeibas atbaļsteiti, dorbu aktīvi sōce daudzi profesionālī mōkslinīki, muzejā izveidōjā mōkslas nūdaļi, veice daudzu pīļsātas objektu nūformējumus, aktīvi reikōjā izstōdes gon republikā, gon kaimiņzemēs. Beja loba sadarbeiba ar Rēzeknes rodūšu grupu un, apsavinōjūt 1975. godā, izaveidōjā Mōkslinīku savineibas Daugavpīļs organizaceja, kuras pirmāis vadeitōjs beja K. Dobrājs. Jymā itylpa mōkslinīki A. Auziņa, U. Auziņš, I. Dobrāja, J. Folkmanis, M. Stumbrīs, V. Mežbārde, J. Svenčs, D. Staprēna, R. Gejkins, M. Kupcis un ceti.

Šymys godys Daugavpīli izaveidōjā na tikai respektējama mōkslinīku grupa, bet jei klīva par nūzeimeigu spēku vysas republikas kultūras

dzeivē. Regulari tyka reikōtas izstōdes, organizēiti plenēri, imyžynōti slovonōkū daugavpīļšu portreti, daudz dorba vēlteits pīļsātas interjeru nūformēšanā. Daugavpīļs mōkslinīku grupa deve rodūšu impulsu kultūras dzeives veicynōšanā un organizēšanā Latgolā.

1982. godā Austrumlatvejas mōkslinīki apsavinōjā un īgyva nūsaukumu MS Latgolas organizaceja, tōs centrs pōrsavitōjā uz Rēzeknī un vadejā gleznōtōjs O. Zvejsalniks.

Aktīva darbeiba tālōtōjas mōkslas skatēs, skūlas audzēkņu dorbu izstōdes rajonīs aplīcynōjā Rēzeknes rodūšu spēku augsmes dinamiku, sabīdreibas plašu atzīneibu imontōjā atsevišku autoru personalizistōdes. Rodūšu dorbu skates skūlas jaunajōs telpōs klīva par naatjamamu pīļsātas gorēigōs dzeives sastōvdaļi.

Navar naminēt Valsts Mōkslas akademējas lūmu kadru profesionālajā sagatavōšanā. Pēckara godys tī nu Latgolas beja moz studentu, 80. godys jūs skaits nu Rēzeknes un Daugavpīļs pasalelynōjā, daudzi, beidzūt lītiškōs mōkslas nūdaļās, pādējūs godys arī stōjmōkslas nūdaļi, atsagrīž dzymtajā nūvodā.

1990. godā Rēzeknes lītiškōs mōkslas koledžā dorbu ussōce VMA Pedagogējas fakultates filiālē, bet divus godys vėlōk studejas sōce arī stōjmōkslas un lītiškōs mōkslas studentī.

Atsaverūt uz nūitū ceļu, radzam, ka seviški bogōti un rodūši ir 70.—80. godī un īpatneji tys, ka šymā laikā ar aktīvu darbeibu sevi aplīcynōj jaunōs un videjōs paaudzes mōkslinīki. Glezniecības žanrīs izaceļ ainovisti, pasaplašynōj glezniecības tehniku atteisteības process. Nūteicūši vītu Latgolas glezniecībā ījam stōjmōksla, lai gon Daugavpīli un Rēzeknē ir arī dekoratīvi monumentalōs mōkslas uzplakšņējumi.

Radeitū priksnūteikumī Latgolas glezniecības tōļōkai atteisteibāi.

MARIJA LABANOVSKA

PYRMS 100 GODIM KŌRSOVĀ

Pymō un vīneigō vyspōreigō Krivejas imperejas tautu skaiteišona nūtyka 1897. godā, pymō reizi īdzeivōtōjus skaitēja arī Latgolā — Vītebskas guberņas Latvejas daļā. «Skaiteišonas lūksnēs» vajadzēja īrakteit atbīldes uz 14 jautōjumim: uzvōrds, vōrds un tāva vōrds; kōrta (veirīts voi sīvite); kaidā (radniceibas) saisteibā īrakteiteitis īr ar saimes tāvu un sovas gimines vacōkū lūceklī; cik godus voi mēnešus vacs; voi naprecējis, precējis, atraitnis jeb šķertenis; kōrta, stōvūklis jeb kōrtas nūsaukums, voi šeit īrakteiteitis, jo nā, tod īpaši kur; voi šeit dzimis, jo nā, tod īpaši kur; kur pastōveigi dzeivōj, voi šeit, jo nā, tod īpaši kur; pizeime tīm, kuri ībraukuši, kai arī tīm, kuri šeit mīt uz laiku; kaidas ticeibas; mōtes volūda; izgleiteiba; nūsadorbōšonōs, rūku dorbs, peļņas orūds, omots jeb dīnasts, golvonais orūds, kas dūd lelōkus leidzēklus dzeiveibas uzturešanā, blokus jeb pabolsta omots; ziņas par karadīnastu.

Skaiteišonas materiāli tyka apstrōdōti Pīterburgā un izdūti leidz 1905. godam. 1897. godā tautas skaiteišonas materiāli par Latgolas pogostim atrūnami Latvejas valsts vēstures arhīvā.

Kōrsovas pogostā tautas skaiteitōji uszskaitēja 7205 cylvākus. Pēc socialō stōvūklja jūs īdalēja saiminīkus (65,9%), kolpūs (12,9%), amatnīkus (11,8%), tērgōtōjus (7,7%), strōdnīkus (0,8%) un īntelēntūs (0,9%), dzeivōjā dažaidū tautēibu pōrstōvi — latvīši (74,3%), krīvi (11,7%), ebreji (10,5%), pūļi (2,8%), lītuviši, vōciši, īgaunī (0,7%), bet storp pogosta latvīšim beja gon saiminīki (74,6%), gon kolpi (13,6%), gon amatnīki (10,4%) un tērgōtōji (0,6%), strōdnīki (0,4%), bet lūti moz īntelēņces (0,04%), gondreīž vysī nu jīm beja

katōļticeigi.

Saleidzynōjūt ar cetyim, Kōrsovas pogostā krīvu skaits nabēja lels, skaiteišonas materiāli līcynōj, ka nu jīm 66,1% beja saiminīki, 16,4% — kolpi, 9,7% amatnīki, 2,2% tērgōtōji, 2,7% strōdnīki, 2,9% īntelēnti, vysī pareizticeigi.

Nu 16.—17. godusimtequ mejas nūvodā dzeivōjā ebreji un pōrsvorā Kōrsovas mīstā. Lelōkais skaits nūsadorbōjā ar tērdzniecību (55,6%), beja arī amatnīki (37,8%) un kolpi (4,7%). Skaiteišonas materiāli taipat līcynōj, ka 1,9% nu pogosta ebrejīm beja nūdarbynōti lauksaimnīcībā.

Pūļu tautēibas īdzeivōtōju beja skaitlīski nadaudz, tūmār jūs vydā daudz īntelēnces pōrstōvu (22,9%), saiminīku (58,1%), pōreji — tērgōtōji (9,1%), kolpi (8,7%), amatnīki (4,2%).

Tautas skaiteišonas materiāli īnterēsas ziņas snādz arī par izgleiteības leimīni pogostā — nu vysīm īdzeivōtōjīm 57,7 procenti prota laseit (Ludzas apriņķī 52,61%, bet vysā Vītebskas guberņā — 32,77%), bet nu vysīm pogosta laseitpratejīm 89,95% mōcējūšīs mōjōs, un tikai 10,05% skūlōs, lelōkais skaits apmeklējis tautskūlas — 60,1%.

Cylvākīm, kuri īnterejas par sova nūvoda pagōtnī, 1897. godā skaiteišonas materiāli snādz bogōteigu, pōrdūmas rūsynōšu faktu materiālu, īr loba īlustraceja daudzom publikacejom par Latgolas vēsturī un prūtams, materiāls pōrdūmom par kotra nūvoda atteisteibu pyrms 100 godīm un tagadejom perspektīvom.

ONTONS SLYŠĀNS

TURŪT OLŪTU TEIRU...

(Eseja par Viļu Bukša filozofiskuos dzejas gruomotu «Dzīvībai»)

Viļa Bukša — dīzūo mīcrovīša nu Viļakas puses dzeja īr moz zynoma. Ostōpdasmytajūs godys nadaudzi publicējis republikas centralajā presē, a nu Atmūdas īsuokīm jūo filozofiskuo dzeja dīnas gaismu pamatā īr īraudzējusi Bolvu rajona preses īzdevumīs; «Vadugunī», «Balvu Atmodā». Nu — dzejnīks pots lūti nalelā metīni nūdevs laseitōjīm treis dzejas burtneiceņas, kur kotrai īr sovs apakšviersroksts. Saīt: «Dzīvībai ES», «Dzīvībai TU», «Dzīvībai MĒS».

Snīgboltajuos dzejas burtneicu lopuos īr īgulušs dzejnīka boltuos pīļneibas vuordī, kuri sauc ī sauc turēit teiru oku, prūotu, apziņu, dvieseli, pīmiņu... Dzejnīka sacātāis naļāun ī naļāun īslēigtī palākajā nūlamteibas pasaulī, a ceļ ī ceļ ar kotru jaunū dūmu, ar kotru jaunū vuordu augstajā boltuo sapruota gradzyna vydā.

Filozofiskuo dzeja losuos gryušī, jo dūma tok teik īzcaltā nu dzejnīka prūota zamapziņas vysdzīlōkajīm duorgumu kambarīm ī paruodeita saulē, kur, atkareibā nu gaismas krīššonas leņķa, tei teik īzgaismuota navīnāidi. Dzejnīka dūmu kotrys laseitōjus var saprast pa sovam. Vys atkareigs nu laseitōjā nūskaņas, nu laseitōjā sagataveibas, nu laseitōjā prūota osuma ī sevis īlīkšonas spījom šymā dzejnīka filozofejā.

Dzejnīks roksta breivā pantā, četrīndē, pīcīndē ī ostōņrīndē, a vysvairuok — īzvārstā ritmiskā stuostejumā, kas lūti īsader filozofiskuos dūmas pauššonāi.

Dzejnīks sovā dzeja ī gon vaicuo-tuojs ī maklātuosj, gon atbīldeituojs ī atradiēs, gon arī pamuoceituojs. Dzejas vuords, dzejas varīņa «ES» īr oss ī patīss. Vītom grybīs kīgt, vītom rauduot, vītom — trīkt kulaku goldā. Dzejnīks soka: «Es esmu Dzīvība. Tu bezgalīgas ciešanas dzīvajā kōdā. Mēs esam nemīrstīgi, postōši un radoši».

Dzejnīka filozofiskāis samozguo-jums teik teits ar dīvejom lītom: radeišonu ī iznycynošonu. Jys nasabeist sevi pizeit par latgalīti, kas īr bolts ī teirs, kam šys boltums īr juonūsorgoj.

Jo rūnuos īzdeveiba, Viļa Bukša dzejas gruomatēju «Dzīvībai» trejus burtneicuos: ES, TU, MĒS. Izlōsit kotrys. Ir vīrts īzlaseit tū, kū, kai dzejnīks soka: «...ar katru zībēns uzliemōjumu/īzsvēitē neprāta sēklu un/aizmīrstos vīztaimē».

ĪTERS GLEIZDĀNS SAZARUNOJ AR MYUŽEIBU

Popularō Latgolas rakstnīka Ontona Slyšāna grōmotas «Ar myužeibu sazarunōj» poezejās tāla dvēseles cālōs treisās rīnās apziņā un hīmnīski refleksējas ōrpus apziņas pastōvūšajā pasaulī. Ar katōļiskōs ticeibas spēku īzskāņ Latgolas un vysas Latvejas kūpīnā:

«I ar uzteiceibu sovū seņču goram —
Rnuuot volūdū ī dūmu dūmuot
Vīneigi ī tikai latgalīski»
(«Himna», 88. lpp.)

Senejā un vīnmār jaunajā latvu zemē sarunā ar myužeibu (par myužeibu) akcentēta cylvāka grypa, apziņa, etnīskō pīdareiba, dzejas varīņa breiveibas patīseiba īgyustama nu pošas bērneibas, kuru eksīstēnces problemas nūroksta leidz ar nūlītōtājōm lītom voi byuven. Bērneibas stōstā palīk tukša vīta «par laikmatu pazudušu». (70. lpp.) Sabīdreibas un īndīvidā attīceibu tālōjumā īr autora pīredze un pōrdzeivōjums. Grōmotas uzbyuves strukturōs kulturprocesu nūrišu un socialū kontrāstu psīhoanalīzē īzeimāta myusdīneiga personeiba, «homo sapiens» (saprotēigs cylvāks) cyldynōts vēļtējumu dzejlūs «Zeiles vēsts» (vēļtējums dzejnīkam Albertam Ločmeļam), «Zuodžu osynuotuojs» (latgaļu grōmotu īzdevējam Jōņam Elksņam), «Karogu» puorlosūt» (dzejnīkam Andram Vējānam), «Es radzu acs» (vēļtējums Eduardam Kozlovskim junioram), «Poloj Daugova» (sabīdrīskajam, pašvaldeību politiskajam darbinīkam Valdim Lauskim), «Ar manī» (Andrim Kazīnovskim — pašvaldeību un politiskajam darbinīkam). Dzejas asameibā īr īndīviduāls laika redzējums («Ontonu Kūkōju losūt», 42. lpp., «Pamatškolu īzlaidumu dīna», 52. lpp., «Drukās aizlīguma atceļšona 90-godā», 39. lpp.).

Tālōjuma atklōsmē Latgolas tautas kultūras fenomenā un volūdas filozofiska īzpratne vārojama arī O. Slyšāna īprīkšējū godu dzejlū krōjumūs «Tāvaine muna» 1992, «Lela ceļa maleņā» — 1995, «Sovu līktīni īzsuopūt» — 1996. Autoram nav sveša Eiropas filozofiskō dūma, tyvī postklasīskī vērzīni latgaļu literatūras myuslaiku vēsturē, kuras īraktejā un īroksta Latvejas kultūras trymdā dzeivōjūši gaišōki prōti: filozofs Stanīslavs Ladusāns, literatī Vladīslavs Lōcs, Norberts Trepša-Neīkšānīs, Mīkelīs Bukšs, Leonards Latkovskis, Ontons Rūpainis, laikabīdri rakstnīki Alberts Spōģis, Jōņs Klīdzējs, Frančs Murāns un pošmōju dzejnīki.

Dūmōtōjā īntuceja ļaun bīži lītēt vōrdus «sova», «munā», «es», tūmār grōmota nakliust autobiografiska, tei īzskāņ kai deveņdasmytū godu tāvzemes apgyūtō mīlesteiba. Rakstnīka pīpīļdējumā dzeja īzskāņ cereībā uz sevi, sovū zemī un tautu, aktivitātes krīspunktūs pīredze vōjīno-j bezeceibas īzjytu. Pōrdūmas «mīkrēšla stuņdē» («Unuku tīsa», 73. lpp.) literararajam varīņam pīsaleidzyno-j sīrdsapziņas tīsās ainas, mozdaļu (īnuku) nūzeime ītagadnē un nōkūtnē īzjyt cereigi un reizē arī sōpeigi, jo demografiskōs krīzes situaceja Latgolas rajonīs vēļ īpūrūjom turpynōjas — mērsteiba dīvas reizes pōrsnādz dzimsteibu. Kam jōit uz tīsu, kam tīseibas īzītīsōt? «Kas sovā tāvzemē pīmiņas ceļus īzar ī meilas gunteju saimes ustobā nūdzēš ī nūdzēš bez mytas...». Konkretī īzeimej: «I sajutu — unukīm tūmār suop... O, kai suop jīm myusejāis laiks...».

Naprosūt pīdūšonu dzejlūs «Skāņ atbaļss» (55. lpp., «Puor munu tautu» (89. lpp.) atziņu smogajā dorbā, īziteikmeīgā bolsā īzvona šaubas par paaudzes pīmiņas saglobōjamū vērtēibu. Myužeiba aiznas godus un dīnas, palīk tikai vēļmes (varbyut arī prasceibas) pēc dzeives jaunōs kvalītātes, kuras materializātas mōkslas tālā.

Pamatorīentacejā un tāla subjektīvātē «es» raisōs uz ōru, na tik daudz

pasāļāun uz sovīm spēkim, kai caur sevi, sovā vīdīklī saistōs (domīnej) komunikacejā, vīrtualā (šķītamā) realītātē. Etnomentalā pošapziņas kvalītātē, tāla doba un darbeiba «Dubļoveņas ryučā», «Mukaušovas kolna» līpu un ūzulu godsymtu aplīcynōjumā. Gravītacejas spēka pīveiktāis Ančypovas krīsts «Raud sōpu osoras par sovū navareību. Tai-pat, kai muna tauta raudova pī jūo.» («Namīra naktīs», 71. lpp.). Moralu vērtēibu un pašvērtēibu spējā veidōtas, uzklāusātas cylvāku attīksmes, tōs gaismas un timsas kontrastū saisteibas filozofiskī īzgaismoj autora rodūšu potencīvalu, ētīskū īzpratnī un lobū grybu «Zem Hjakūtakes kometas» (78. lpp.), īzteles spūzīmī ar pozitīvom tīksmem. Vēļ saskotamajūs astronomīskajūs gaismas efektūs myus saista kūpeigīm īceru mērķīm, styprynōj vēļmī byut nūmūdā, īzprast gaismas vērtēibu pozitīvajā un negatīvajā, uzlōdētīs uzvarai.

Dzejnīks nagrib līkūlōt «Voi kurā zemē byus nūlamts svātūs kuojom spert?». Jaunlaiku modernajīm latgaļu jaunajīm dzejnīkim Oskaram Seīkstam un Valentinam Lukaševīčam, par kuru eksperimentīm epīskajā dzejā republikas presē īzskāņ navīnūzeimeigi īzteicīni, Ontons Slyšāns, īelpōjis palīnu kryuti, nu dzejnīka syurō palīkēņa jau 1993. godā, ticeībā jūs talantam, īzsauce: «Es zynu, ka gaisma nu timsas dzyma» («Tymsa», 82. lpp.). Profesionalai vīneibai, na garlaiceibai grōmotas nōkūšajā loppusē losam «Kas byus...» (83. lpp.):

«Vins gaismas stors — dūma,
Vins parkyūņa dūcīs vuords,
Vins zībīņa spīerīs — dorbs».

Trōpeigs vōrds īzceļ, uzrōda sovū īnciatīvu, rodūša gora nūskaņōs cylvāka filozofiska īzpratne, dzeives jāgas byuteibas meklējumī bez folkloriska naivuma. Mozōk īzjytams jaunaveigas sīvītes kermenīskāis jutekleigums.

Gaismas un timsas līktīneīgōs īceres vejas cauri dzejnīka Ontona Slyšāna dailradei. Latvejas Unīversītatē studentes, 1995. godā Rēzeknes Mōkslas koledžās absol-

ventes Līenītes Slyšānes zīmātajīm vīzualajīm grōmotas akcentīm «Pasaulu pasaulš» (5. lpp.), «Tymsa» (6. lpp.), «Gaisma» (17. lpp.), «Haoss» (18. lpp.) nav atmiņu īlūzeju īnterpretacejas grafīkā, bet abstrahētas geometrīskū elementu strukturōs, satura apzynōtā darbeībā un līneju spēlē. Mōkslīneicas apryupē dūma un zeime, darbeiba ar simbolym veidoj kompozīcejas substānci — cylvāka byuteibas īdobu. Grafīkas lopōs «Yudīs» (33. lpp.), «Telpa» (34. lpp.), «Dzeiveibas kūks» (49. lpp.), «Laiks» (76. lpp.) aplīcynōj jaunōs mōkslīneicas dailrades styļu, atbīldeību par mōkslas dorba asameību, dzejnīka abstraktajā sarunā ar myužeibu. Ar sovū grafīskū pōrstēigumu dorbūs «Dūma» (93. lpp.), «Volūda» (94. lpp.), «Vins pasaulš» (50. lpp.) ar ritmīskū līneju sovdbabeibu drūšī īnōk jaunū grōmotu mōkslīneicu plejadē, kur talants un nūformātōs grōmotas īr jau īgōjušās laikmata problemu rysynōjuma aprītē.

Dzejlū krōjums «Ar myužeibu sazarunōj» atklōj kulturālas Slyšānu saimes (Ontona dzeja, meitas Līenītes grafīka, dzeivesbīdres Irenas redak-tēšona) grōmotas īzveides dūmas projektu, īntelēktualō avangardīskō Slyšānu gimīne, kura nūvodā pazeista-ma kai kultūras tradīceju bolsts, arī grōmotas mōkslīnīcīskōs kvalītātes pasorgōjuse nu Rītumu kultūras īvozōtājīm štampim. Dzeives puļsacejā napasārōda homo vulgaris (vulgars, masu cylvāks). Ploša īntelēkt kontekstā skaidrā latgaļu volūdā ītver jaunū īnformaceju, dzeives olkas, līrīskōs mōkslas patīseibas. Nacionalō īdentītātē nāirēbežoj Eīropā atceitūs etīkas krīterejus, atspīgeļej gorēigū realītātī, stabīlas myuža vērtēibas.

Latgolas Demokrātīskōs partējas vadeitōjs Valdis Lauskis, myusdīnu latgaļu originalīliteratūras grōmotu īzdūšonas sponsorātōjs, roksta: «Bruoli un muosas, byusīm lapnī par sevi ī napīļausīm myusu vītai palīkt tukšai! Lai šei gruomota paleidz pas-tuovēt myusu lapnumam!»

Ir vērts lepōtīs par patīseību, kura nanūānoj cytus.

STUDENTU KLUBENŠ

DACE SALMANE, II KURSS

JEZUPA MACILEVIČA «PAVUICIEJSZONA...»

1850. gadā teik izdūta Viļņa un nūnōk Latgolā breiniškeiga grōmota, kaut kas jaunš un leidz šam naradzāts latgališim, vasala enciklopedeja un dūmōta visim, naatjamams paleigs kai saiminikam, tai saimniecīcai. Raksteits: «Pavujciejszona un vysaidi sposobi del zemniku latwiszu», autors — Jezups Macilevičs.

Navaru napiminēt dažus faktus nu autora dzeives un dorba, kas beja J. Macilevičs un kŭ jō vōrds nūzeimej latgališim.

Dzimis 1805.(6). godā Latgolā, miris 1872. godā 15. janvārī Ludzā, publicists, latgališu laiceigōs rakstniecis aīzsōcejs — tai par jŭ sacēits serejas «Latveja un latviši» grōmōta «Latviešu rakstniecība biogrāfijās». Īsadzilinojūt cytu autoru aprōkstis, uzzyņōju, ka jō dzymtō puse varātu byut Rēzeknes rajona teritorēja — bejušais Maltas pogosts, Prezmas muīžas apkōrtne, tauteiba — Latgolas pūls. Vacōki nabeja muīžiniki, bet breivi ļauds. Izgleitōtis sōcis Izvoltas jezuitu vydusskulā, 1820. godā sajmīs aplceibu par jōs apmeklēšonu, bet nav zīņu par beigšonu. Sekoj ceļojums uz Pūleju, bet 1835(6). godā īsastōj Krōslavas Goreigajā seminarā un 1838. godā īsvēiteis par priesteri, nūsyuteits dorbā par paleigmōceitōju uz Ōsyuni. Ap 1849. godu pōrcalts uz Kaunatu par prāvestu administratoru. Šymā laikā arī tūp jō «Pavuciejszona...», kuras nūzeime nanūvērtējama kai Latgolas kulturas vēstures pīmineklam.

1851. godā pōrcalts uz Landskoronu (Škauni) tymā pošā omōtā, bet pēc goda — uz Feimanim, kur nūstrōdoj 8 godus, aktīvi atbolstūt draudzes skūlu un šō nūvoda seminaristis. 1859. godā teik pōrcalts par prāvestu paleigu un skūlu kapelanu uz Drycānim, arī ū palik tikai napylnu godu. Zynoms, ka jau 1860. godā ir prāvests administrators Dukstigolā, bet ar 1864. godu strōdoj Rēzeknē, nu 1866. goda atkon ir ceļā, šūreiz uz Pyldu. 1871. godā, ar styprī sabūjōtu veseleibu, apsamat Ludzā, kur 1872. goda 15. janvārī mērst. Kopa vīta nav zynoma — bazneicās dōrzs voi

kūpejō kopsāta.

Taida beja J. Macileviča dzeive, nav zynoms arī jō mātōšonōs imasls — liktiņš voi cylvāki, bet lai kai arī tys vyss byutu, sovu myužu un izveidēta Latgolāi gon kai bazneicungs, gon tautsaiminiks un skūlōtōjs, navys parosts, bet dzeives skūlōtōjs. Mes nadreikstam jū nanūvērtēt un aizmērst.

Jō grōmōtā ir 323 loppuses ar patiši enciklopedisku informaceju par zemniku dzeivi, kuru autors pats tik labi pazyna. Īvodā jys roksta: «Ēistin zynu, kod atsarass navins piec manis, kotrys gudrōku, lobōku un ar teirōku mēli latvisku paraksteis grōmōtas, na ka tei muna. Bet koleidz tys byus, pījemīt latviši munu prācu ar tadu sirdi, ar kaidu es jums jū upureju». Un teišam taidi atsaroda: F. Trasuns, N. Rancāns un daudzi cyti, bet myusim ir pīnōceigi jōnūvērtēj pyrmāis nu jīm — Jezups Macilevičs. Nu grōmōtas sajutams syltums, ar kaidu autors uzrunoj «brōleišus zemnikus», tei sirsneiba un paciteiba, ar kaidu skaidroj lītu un parōdeibu byuteibu.

J. Macilevičs uzskota, ka, lai zemniks labi dzeivōtu, ir napicišami: lōbs ēdiņš un dzēriņš, lobas un teiras drēbes, gaišās, sausās un syltas ustobas, sadereiba giminē, gūdeiga un ticeiga saime, loba veseleiba, lobas attiksmes ar kaiminim, loba slava apkōrtne un teira sirdsapziņa pret Divu. Arī šūdiņ radzam, cik myusim tryukst šūs vērtēibu! Dzanūtis pēc materialajim lobumim, cylvāks aizmērst par goreigajōm vērtēibom, bet jūs attīceiba dzeivē jōbyut leidzsvorōtāi.

Īpazeit tyvōk šū grōmōtu mani pamudnōja M. Bukša «Latgaļu literatūras vēsturē» nūsaukti vysu 30 nūdaļu vērsrokti un eiss satūra atklōsts: «Kas vajadzējs, lai zemniķi varātu dzeivōt jauni, vasaly un pīceigi, kai var sasabūjōjūs gryudus uzlobōt, kai lobu maizi cept, kai audzēt kartupeļus, kai globōt dōržojus, kai audzēt augļu kūkus, par gaļu un tōs sagatavōšonu, par yudini un teireibu, par oīs vōreišonu, par brandiveinu un tō škodeigumu, par pōrmereibu ēšōnā un

dzeršōnā, par drēbem, par saimneicās resp., mōtes, pīnōkumim, par slyktom

saimneicom, kai saiminikam vadeit sātu un saimi, par ēdini, par nūsoluši glōbšonu, par sleikūņu glōbšonu, kai glōbt nūreibušūs nu tvana (ēda), kai glōbt pasakōrušūs, kai glōbt pasakōrušūs, kai ōrsteit cērtumus un sasytumus, kai ōrsteitis, kod ikūds gifeijs tōrps voi kukainis, kai ōrsteitis nu troka suņa ikūsšonas, pastōsteišona par blēnem, nakts bīdaklym, lītūnim, varažbistim, divredžim u. c. mōneitōjim, kai reikōtis pēc slimeibas, kai apsait ar guni, kai glōbtis nu guņsgrāka, pastōsteišona par pārykunim un aukom utt., kŭ dareit vaidu laikā (kara laikā) un kai reikōtis pi tīsas».

Taida originala un tam laikam nūdereiga informaceja ir J. Macileviča dorbā. Grybātu, lai teksta atklōsti nūderētu kai moza reklama un lai grōmōtu izlaseitu kotrs latgalis, jo jei navin pamōcūša, bet arī interesanta. Tōpēc, ka lelōkō daļa vilas ītvarta nūstōstu veidā, lai zemniks spyltōk izatālōtu problemas byuteibu, atstōsteiti pīmāryti nūtykumi dažaidūs Latgolas nūstūrūs, pīmynātas daudzas personas, sauktas pat vōrdūs, stōstējums vīnkōršs. Losūt grōmōtu, jytūtis kai sasaronjūt ar seņ pazeistamu, pīredzes bogōtu cylvāku.

J. Macileviča grōmōtas mērkis — ceļt kungim pakļauti latvišu zemniku pošapziņu un laiceigū labklōjeibu, tōpēc nasaceņš attālōt jūs gryutū stōvūkli, dorbu veļtejam, lai dūtu padūmus un paleidzeibu uzlobōt dzeives apstōkļus. Tauta beja nūvōrdzynōta kai fiziski, tai arī goreigi, vīnaldzeiga pret vysu, beja napicišams uzmundryņojums.

J. Macileviča grōmōtas vadmotīvu iztulkojūt myusdineigi, var pasaceit, ka «vasalā misā mōjoj vasals gors». Lai zemniks ir vasals, napicišams, lai plyn- vērtēigi āstu, īvarōtu personiskū higienu un naisalaištu pōrmereibōs, it īpaši lītōjūt alkoholu, kas pōrmereigōs davōs izzynojō cylvāku. Par alkohola kaiteigumu grōmōtas autors roksta 10. nūdaļā un arī osprōteigi pīmīn nūdaļā par kartupelim, rokstūt, kō tik nu jīm

navar pagatavēt, arī brandiveinu, bet, pasokūt, ka latvišu zemniķi nalītōs «brandiveinu», nadūd tō pagatavōšonas recepti.

Kod zemniks jyt veseleigumu, kliust lobōks, žālsirdēigōks un īciteigōks pret cytu tryukumim, tod jam nikas natraucej sevi pīlneigōk veļteit goreigom lītom. Nūdaļā par saslimšonu atzeimej, ka, leidz kŭ esi atlabs nu slimeibas, navajaga tyuleit skrīt uz bazneicu pasateikt Divam — tur ir solts un mytrs, slimeiba var atsakōrtōti pimeklēt. Cylvāka dzeivē navajaga nikaidu pōrspilējumu un navajadzeigu varūndorbu.

Rysynojūt sovu dūmu tōļōk, nūnōču pi secynōjuma: lai zemniks byutu vasals kai misā, tai gorā, jam jōroda ap sevi labvēleigi apstōkli, tys ir, jōkūp un jōskaistyņōj apkōrtne, respektīvi sova saimneiceiba. Jōstōda kūki, jōkūp augļu dōrži, jōaudzej dōrzeni, jōlosa ūgas. Parōda, cik tys napicišams cylvāka veseleibai, bet lai vss byutu — čakli jōstrōdoj, jōkūp un jōkūlīvejam zeme. «Moz tur izaugs, kur ceirūš tikvin syudōs» — tai J. Macilevičs. Navar napiminēt ekonomiskū efektu — lai saimneiceiba zalt, napicišama pēc īspējas intensīvōka resursu izmōntōšona.

Lelu nūzeimi J. Macilevičs pīšķir cylvāku sovstarpejōm attīceibom, parōda, ka nav jōsabeist dūt un uzklauseit padūmus, kai arī daleitis pīredzē. Daudzōs grōmōtas nūdaļōs kai dzeives skūlōtōji pasarōda katōļu priesteri, un ū, lai arī lelōkū tisu beja sveštautiši, latvišim stōvēja vystyvōk arī laiceigajā dzeivē.

Par daudzajim, grōmōtā mynātajim pīmārim nu cylvāku dzeives, radzams, ka it var vysaidi, bet lai arī kas nūtyktu, nadreikst aizmērst par pīdūšonu, un pikūdyņoj: «nadorit atribšonu sovīm tūvinikim». Es arī ū grybātu nūvēlēt vysim!

Nūbeigumā atzeimejams tys, ka J. Macilevičs nav uzskatējis sevi par lelu latvišu volūdas pratēju, bet tikai izjūtis vajadzeibu raksteit, lai pīlyktu rūku pi tautas kulturas un labklōjeibas ceļšonas. Bet mes — jō tauta — tik moz zynam par šū cylvāku.

Jezups Macilevičs nōcis nu Latgolas, arī es asu latgalite, un munu sirdi pōrjam lapnumš, ka myusu nūvōdā dzeivōjīs tik gaišš un gudrs cylvāks!

ATSAGRĪZŪT PI PUBLICĀTŌ

JŌNS BROKS-EISĀGS:

— 17. (105.) «Zemturī» pyrmajā loppusē «Hronika» ir naprecizēta: veiskups P. Strods dzimis Varakļōnu pogosta Leļūs Strodu cīma Eisāgūs, navys Eisākūs. Par jō dzeivi un dorbu precizi dati ir Jōna Broka monografejā «Skaists myužš» (1992) — Reigas metropolejas kŭrejas izdavamš. Dimžāl, enciklopediskajā izdavamā «Latvišu rakstniecība biografejōs» 1992. (LRB) 314. loppusē P. Stroda dzymtūs mōju nūsaukums taipat napareizs. Taidu napareizeibu LRB daudz. Pīmāram, rakstniks Alberts Sprūdžs nav apbedēits Rēzeknē (306. lpp.), bet gon Varakļōnu kopūs, rakstnikam Konstantīnam Strodam-Plencīnikam (314. lpp.) nav grōmōtas «Viss sākās Varakļānos», bet ir «Tas sākās Varakļānos» utt.

Tymā pošā «Zemturī» rokstā «Voi Latgolā ir 5000 latgališu?» cytātas autoru vēstules, pret kuram ībylst Preiļu posta direktors M. Lomakins un cyti darbiniki, atgōdyņojūt, ka nivinā nūdaļā nivinam nateik atteikts pasyūtēt jebkuru izdavamš, kurs ir parokstamū laikroktu un žurnalu katalogā, bet arī posta darbiniki nasaceņš kaidu īpaši izceļt un popularizēt — ū lai dora izdavamš pošū un laseitōju attiksmes. Kotru pasyūtējuma kviti izroksta klients pats. Un posts nav arī vaineigs tymā, ka, pīmāram, «Zemtura» izdūšona aizakavejas. Izdevejs atsavaļnōj posta darbiniku priškā, jō, ū nadūmōdams, kaidu akmini imēits jūs dōrženā, un cer ū turpmōku augleigōku sadarbeibu. Paldis postam par izplateišonu un myusim priks, ka itys process aizvin pasapļānojō.

NU POSTA SŪMAS

Dzeivisbīdra M. Bukša jubilejas priškōkorā nu Lidingō roksta Janina Bukšs:

— Pasateicu par «Zemturī» un golvo-nais, ka tys ir dzymtā, meilā volūdā, kod vss vairums izdavamū pōrgōjūši uz lel-latvišu mēli, gon rokstūs, gon sarunōs. Lai Jyusim Divs aizmokoš, jō zynu, kai veirs strōdōja, vōce materialus gon Vōceja, gon cytōs zemēs, rakstēja, paleidzēja materiāli pi vysu izdavamū drukšonās.

Ar latgalisku sveicinā!

Skaista sadarbeiba «Zemturam» veydōjas ar Valsts Malnovas lauksaimneicās tehnikumu — sajmīti vairōki interesanti roksti, kuras jau sōcem publicēt un arī turpynōšim. Paldis! Myusu postā vēj beja roksti par A. Rubeni, A. Bōrbaļu un cytu autoru vēstules — tōm kōrta nōkamajūs numerūs.

«MALNOVA, Malnova sērmō,

Dzeivē kai mōte maņ,
Jauneiba muna, mila pyrmō
Tovōs lipōs san.»

Šōs ryndas ir nu Malnovas lauksaimneicās tehnikuma 1948. goda absolventa Stānislava Ločmeļa «Dzismes par Malnovu», kurai vōrdus un muzyku sacerēja tehnikuma 50 godu jubilejā. Šū dzismi izpyldam jau 25 godus vysūs absolventu salidōjumim un izlaidumim — tei ir naoficialō Malnovas himna.

Malnovas lauksaimneicās tehnikums dybynōts 1921. godā, tō dybynōtōjs beja tīlāik Latvejā pazeistams agronomš Pīters Sauleskalns, un beja pyrmō veydēj lauksaimneicās mōceibu īstōde Latgolā un jū tai arī sauce: Latgolas lauksaimneicās vydusskulā. Malnovas vōrdu igyva tikai 1936. godā, P. Sauleskalns šū vydusskūlu vadēja leidz 1940. godam, kod jū atbreivōja nu dorba. Ar dorba milesteibu un gora dyžanumu pōrvērtē par eistu gaismas pīli valsts austrumū nūmalē. Ikšlītu ministres vēstnesi 1926. goda 38. numerī raksteits: «Agronoma P. Sauleskalna vadībā skola uzplaukst ar katru gadu vairāk, palikdama nevien par materiālās, bet arī gara kultūras oāzi». Šeit mōceļōs nu tikai jauniši nu Latgolas, bet vairōkums nu cytim nūvodim, seviški īcinējūši beja vydzemniķi un vysvairōk nu Modūnas aprinka.

Pagōjušajā vosorā tehnikums nūsvēnēja 75 godu jubileju, šī godi, taipat kai latvišu tautai, bejuši sarežģeits laiks. Nūsaukums vin mainējis picas reizes. Un tei nabeja tikai izkōrtnes nūmaiņa, mainējōs arī mōceibu plāni, programmas, mōceibu formas un metodes. Tūmār vysūs laikūs skūlōtōji ceptēs īvuiceit nu tikai orūdi, bet arī īaudzynōt dorba tykumu, atbīldeibas sajutu, pīnōkuma apziņu un lobu estetiskū gaumi.

Pyrms kara Malnovā gatavōja tikai agronomus, pēckara periodā eisu laiku tehnikus melioratorus, tod zootehnikus un tehnikus elektrikus. 1963. godā pīvīnōja likvidātū Ludzas lauksaimneicās tehnikumu un sōce mōceit grōmotavežus, bet 1972. godā, kod ekspluatacejā nūdeve jaunū mōceibu korpusu, atvēre mehanizacejas nūdaļu.

75 dorba godūs pa mōceibu īstōdes «boltajim vōrtim» izgōjūši 6732 absolventi. Lūti žāl, ka daudzu nu jīm vairs nav myusu vydā...

Daudzu absolventu giminēs tehnikumu beigušas pat vairōkas paaudzes — vacōki, bērni un jau mozbārni, daudzōs vysas tūs atvases mōceļūšōs Malnovā. Pīmāram, elektrifikacejas nūdaļu beidze treis Kiseļovu gimes dāli nu Krōslavas rajona. Vēļ interesants arī taidš fakts, ka vysim jīm beja arī vīns klases audzrynōtōjs — skūlōtōjs Mārtiņš Barons.

Īvēreibas cīneigs ir 1939. goda absolventa Henriha Logina veikums — par Malnovu uzrakstējis apjūmeigu grōmōtu, kurā nav tikai skūlas godu atmiņas vin, bet ryupeigi pētējumi arhivūs par skūlu un muīžu.

Tehnikuma 70 godu jubilejas reizē atklōja pīmiņas akmini dybynōtōjam un pyrmajam īlggadejam direktoram P. Sauleskalnam. Pavysam pi myusu Malnovā saimnikōjūši 14 direktori, nu kurim trejs ir tō absolventi — Vladislavs Pušmucāns (1931. goda), Jezups Laganovskis (1959) un arī tagadejais direktors Pīters Labanovskis (1961). Kotrs nu jīm bejis ar kŭ to atškireigs, kotram sovs dorba stils, bet kotrs atstōjis kŭ palikušus, kŭ izmōtojam vēļ tagad, jūs pīmynādami.

Malnovas tehnikumam ir nu tikai sova dzisme, bet arī karūgs, kam īpaša vēsture. Sekojūt K. Ulmaņa Draudzeigajam aicynōjumam, Latvejas Zemniku kredītbanka dōvynōja ū, pasnēdze 1939. goda 14. junī izlaiduma svātkūs. Myužš jam nabeja ilgs — 1940. godā izzynōjōja, bet, sasadorbojūt ar pyrmō karūga skices autoru Henriku Loginu, beja īspējams atjaunōt lūti krōšņū, dzaltonzājū simbolu, kuru īsvētēja 1992. godā.

Pagōjušajā vosorā, gatavojūtīs tehnikuma 75 godu jubilejai, lykti pamati vēstures muzejam un izveidēta ekspoziceja «Malnova—75». Golvonō tema: skūlōtōjs — absolvents, un pyrmī apmaklātōji, bez šaubom, beja jubilejas vīsi, nu kurim kotrs grībēja atrast kaidu sova laika atmiņu. Vyspyrms tys beja iroksts beidzēju sarokstūs, kaida seņōka fotografeja pošū voi skūlōtōju.

Malnova beja dorba vīta daudzim īvārojānim pedagogim, jūs pulkā arī tagad strōdoj daudzi absolventi — taidu

VILMA SEGLIŅA

MALNOVA, MALNOVA SĒRMŌ...

skaits tyvojas divim dasmytim, dažim te pyrmō un vīnēigō dorba vīta. Vīni nu jīm sovā laikā pōrstōvāti TSSI Moskavā, izveidōjūši uzskates leidzeklim bogōtus mōceibu kabinetus un gīvuši pyrmōs vītas republikas skatēs, cyti absolventu atmiņōs palykuši kai lelyski priškmatu pasnēdzēji, puļceņu vadeitōji, audzrynōtōji. Vīnam ūtram beja mōtes un tāva vīta — jūs vōrdi nav bez pādōm pazudūši myužēibā. Lai naapsavaļnōj tagadeji jauni pasnēdzēji, ka nav parōdeiti muzejā — jī ir ū laimeigi, kam vysš vēļ priškā, var pagyut īraksteit daudz skaistu loppusu, jō myusu muzeja dorbs vēļ tikai tagad sōcas. Ceram, ka paleidzēs arī absolventi, kai tys beja leidz šam, kuri apmeklej myusu pasokumus, veļtej syltus dorbus sovai skūlai, dōvynoj sovas saraksteitōs grōmōtas, syuta dinasgrōmōtas un dzeives stōstus, albumus.

Storp tehnikuma beidzējim ir cylvāki, kuri kara lismōs beja spīsti izavēlēt trymdas ceļus, kai 1931. goda izlaiduma pōrstōvs Eduards Sprauņiks, kara vātru dzeits nūnōce Kanadā, blokus maizes dorbam veidōja tautyskus svečturus metalā. Jō dorbi atrodūši vītu Vatikanā un parlamenta ākā Otavā, bet nu 1993. goda rūtoj arī Latvejas Saecimas Sorkonū žāli un bīži radzami TV pōrraidēs — ar 19 žuburim, kas simbolizē 19 aprinkus, tymā skaitā Abrīni.

Pyrms kara Malnovas jaunōtni audzynōja styngri nacionāli patriotiskā gorā, bez skautu un gaidu puļcenim aktīvi dorbojōs Vonogu 18. nūvoda bīdri, kuru vērsvadeitōjs beja pats direktors P. Sauleskalns, 1939. godā nūsadubynōja 119. mozpulks, kas beja daudzšlūša organizaceja, bet jōs myužš nabeja gars. Patriotiskōs jyutas malnoviši aplīcynōja kara beigōs, ceinūtīs legionā, daudzi atdeve dzeiveibas. 1937. goda absolvents krystpīlītis Roberts Rubenis klīva legionars, sōkumā vadēja atsevišķu rūtū, kas vēļōk īzauga par bataljonu. Kod generals Kurelis sajmē Jekelna pavēli nūlīkt īrūtūs, atsateice ū pīldeit, nūlēmē ceinētis ar vōcīšim un 1944. goda 18. novembrī (zeimeiga dina!) sadursmē ar Jekelna sūda vīneibu

tyka smogi īvainōts un myra, paglobōts Ūsmas kopūt, kur paradzāts uzstōdeit pīmiņas plōksni.

Dzīlā cīnā golva jōnūleis tūs absolventu priškā, kuri sovu myužu īguldejuši ražōšōnā, jō maize vajadzeiga vysūs laikūs — beja ražōšonas vadeitōji un organizātōji, apbolvōti ar ordenim un medaļom, kuras taipat vin vys nadeve, bet vēļōk napasakļōve straujām prihvātizacejas viļņam, pasacente saimneicības pōrveidēt un veiksmēigi saimnikoj pa šai dīnai. Taidi ir bejušais Ludzas rajona Solas padūmu saimneicības īlggadejais direktors Boleslavs Laganovskis (tehnikumu beidze 1962. godā), Gulbīnes rajona J. Raiņa vōrdā nūsauktōs paju sabīdreibas priškšādātōjs Pīters Gabranovs (1959) un daudzi cyti.

Vysā Latvejā pazeistami bejušō Ogres rajona kolhoza «Lēplēšis» agronomš Edmunds Siliņš (1940), kurs atroda kūpeigū volūdu un īlgus godus strōdōja ar legendarū priškšādātōju Edgaru Kauliņu, 1959. goda absolvents Valerjans Konovalovs vyspyrms beja Dūbeles rajona kūpsaimneicības «Nōkūtne» priškšādātōja vītniks, bet vēļōk arī vadēja šū saimneiceibu.

Daudzi malnoviši rūseigi strōdoj pedagogu dryvā, tymā skaitā arī LLU, ir zynōtnīki un slovoni selekcionari kai pazeistamais zynōtnīks un sabdrīskais darbinīks Augusts Lācis (1932), kurs regulāri apmeklēja sovu skūlu, dalējōs atmiņōs; bioloģejas profesore Helena Garanča-Mauriņa (1943), kura nu 1960. goda LU voda Augu fizioloģejas un mikrobioloģejas katedru. Reti kurs Latvejā nazyna augļu kūku selekcejas staceju «Ledzeni» Modūnas rajonā, kur dzeivi īsokušās daudzu jaunu škrņu ōbeles, bumbieres, kirši, plyumes, bet varbyut na vysi zynōs, ka dōrzinīki Roberts ŀboliņš (1930) un Aleksandrs Maizītis (1932) ir malnoviši, pēc lauksaimneicības skūlas beigšonas jīm strōdōja kai pasnēdzēji, beja draugi. Apstōkli īsagrūzēja tai, ka Aleksandram vajadzēja atsagrūt tāva sātā Gaiziņkolna apkaimē, uz turīni pōrsacēle arī draugs un ū sōcēs jūs

kūpeigais dorba uzvaras gōjīns. Žāl, ka Roberta ŀboliņa vairs nav myusu vydā. Daudzi ryugtū mirkli beja jōpōrdzeivōj arī Aleksandram, bet sērmais dōrzinīks ir energisks un darbeigs, pīcojas, ka jō dorbs ir jau plynūs zīdūs. Pīnōcis laiks myuža veikumu apkūpēt grōmōtā, Malnovā reikōt personalizstōdi. Malnova jam vīnmār asūt zīdūšs ōbeļdōrzs un lai byutu vēļ krōšņōs, pāmruđiņ uzdōvynōja 90 ōbeleišu kūcepus, kuru autors pats.

Žurnālā «Latvijas Lauksaimnieks» šō goda 2. numerī īvītōti roksti par trejim doktorim malnovišim — Pīteri Buļbiku, Jōni ŀzuleņu (obi 1951) un Genovefu Vylkaušu-Norveli (1962). Dr. agr. P. Buļbīks īlgus godus pi myusu beja pasnēdzējs un direktora vītniks ražōšōnā, pōrgōja uz Stendes Selekeejas un izmēģinōjumu staceju, nūsadorbōja ar auzu selekceju, Dr. lauks. G. Vylkauša-Norvele strōdōja Viļānu Lūpkūpeibas izmēģinōjumu stacejā «Latgola», jōs ryupu lūkā ir tymsgolvu vašku šķīmes vylnas īpašeibu, augleibas, ōtraudzeibas un gaļas īpašeibu uzlobōšona, Dr. vet. med. J. ŀzuleņš presē bīži roksta, kai gaļas ražōšonu palelynōt zemniku saimneiceibōs.

Pōšlaik Latvejā pazeistami bejuši malnoviši Valdis Dzenis (1959) — atbīldeigs darbinīks Zemkūpeibas ministrejā, lauksaimnīks, politīks un bankīris Pīters Krūgaļaužs (1972).

Ti, kuri vīucejūšis Malnovā, atzeist, ka ū bejuši skaistōki dzeives godi. Bet maņ byutu arī lyugoms «vacajim malnovišim», kai meļy sevi nūsauc pyrmskara absolventi, cytim, lai atsasauc un paleidz papylldynōt muzeja fondus. Varbyut kuram sasaglobōjuse formas capure un byutu ar miru uzdōvynōt — tōs izveidē un nūformēšonā pīsadālējīs īvārojāmais mōkslinīks Jūlijs Madernieks. Lūti vajadzējs mums lauksaimneicības vydusskulās absolventa žetons — pagaidom ir tikai tō fotografejas, kŭ nu Anglejas atsytēja Jōns Ziedainis (1944), varbyut tagadejim absolventim rotūs vēlēšonās turpynōt. Pi capures beja emblema — treis kvīšū vōrpas. Taipat cytas relikvejas. Myusus styngri atbolsta pogosta padūme, kurs priškšādātōjs nu 1994. goda ir Juras Bozovičs, bejušais tehnikuma direktora vītniks mōceibu dorbā un skūlōtōjs, īvalāts arī šymā sasaukumā.

«ES meilu Latgolu. Te cyti vārdi,
Kas plyust nu ļaužu uzticēģis sirds
Un celinikam durovas ver vaļā...» —
tai par sovu dzyntū Latgolu roksta
dzejniks Andris Vējāns, ar šim vārdim
sōcēs Zemes dorba svātki vysa
Latgolas nūvoda lauksaimnīceibas
tehnikumu un skūlu audzēknim
Malnovā. Nu 22. leidz 24. majam
uzjēmem 9 lauksaimnīceibas mōceibu
istōžu lobōkūs audzēkņus uz nūvoda
konkursu «Zemes meita, Zemes dāls».
Tō moto: «Tāvu tāvi laipas mete,
Bārnū bārnū laipōtōji», — un vysy
beja ar Mērnīku laiku piskāņu — gon
emblemā, gon apkōrtnes
nūformējumā — rotu skrytuļs un Bolti
vōrti — Malnovas simbols.

Daleibnikus sagaidēja Švaucksts, ari
muzyka beja jō stylā. Gōjini gon
pavadēja leiteņš — naleidzēja ni
Kenča lyugšona, ni vysu daleibniku
vēlēšonōs...

Nalela saruna par Malnovas vēsturi
pi lauksaimnīceibas vydusskūlas
dybynōtōja P. Sauleskalna pīmiņās
vītas un... konkursu atklōšona. Ar
nūvoda mīlesteibu, latgaļu volūdās
īpatņējū skanējumu, nu A. Rancānes
dzejās ryndom leidz «Rūžņai»
Malnovas TDA izpildējumā. Tikai
Latgolā tai spēj cineit cimeņus un
tikai te pa eistam spēj izjust konkursu
gaisūni un dzīsmē «Tāvu tāvi laipas
mete» beja kai seņču atgōdnyjums
myusim vysu turpynōt, saglobōt un
tōjōk nest! Pat vaļsts kulturā ministrs
R. Pīks nalykōs pōrsteigts, ka te

A. BOZOVIČA,
DIREKTORA VĪTNEICA MŌCEIBU DORBĀ
ZEMES DĀLS UN MEITA

puļcējušis vysatjauteigōki,
osprōteigōki, zynūšōki un veiklōki
«Zemes dāli» un «Zemes meitas».

Pyrmo dina pagōja «saimnīciskā
gorā», meitim ar kulinarejas, zānim
— mehanizacejas konkursu. Var tikai
pajysmōt par vīnu čaklajōm un ūtru
prasmeigajōm rīkom, jo kai odūt, tai
ēdini gatavojūt un traktora styuri
voldūt vajadzēģi gudrs prōts un veik-
las rūkas. Veiksmeigōki beja Eleonora
Spale un Anna Guza, nu zānim —
Lauris Pupiņš un Valdis Gudlevskis.

Vokorā — zaļumballe ar poļkas
konkursu, zemniķu sadzeives anek-
dotem, meiklem Švaucksta un Pietuka
Krustiņa vadeibā. Un kur nu Pietuka
Krysteņa uzastōšona ar pagōtnes un
tagadnes sasaukšonu! Bet pyrms
tam vēl beja vysu skūlu un tehnikumu
vadeitōju tikšonōs ar vīteju tautas
dailomota meistari Emīleju Vōveri,
zīdu audzātōju P. Protizānu, kur
narcišu un tulpu vaļsteibā
vīnalzdeigīs nabeja.

Ūtrō dina sōcēs ar reita rūsmi
mūzumam un pīlņeigi vītā, jo beja lūti
smoga, ar vairōkim konkursim. Jau nu
poša reita beja jōksazateik ar folkloras
un mitologiskajim tālym, bet skūlōtōji
pa tū laiku devēs kōrteja ēksurseja
— uz Ludzu, lai sazatyktu ar

nūvodniku, dzejniku O. Kūkoju, kurs
vysus izvodōja gon pa piļšdrupom,
gon jaunuzcaltū katōju bazneicu un
muzeju.

«Izkaļ Laimes pokovu nu važom,
Ludzas zeme — mīlesteibas zids!»
— tai A. Vējāns, un gon jau kotram
kaida krypateņa palyka pīmiņā nu
Ludzas vēstures un pagōtnes pādom.

Tūtis konkursa daleibniķi beja gon
biškūpeibas, gon lūpkūpeibas, gon
agronomejas valdzynōjumā. Kencis
izvodōja kupicu zeimes, mārcyrkuļus,
ar vysim apsasveicynōja un vēleja
veiksmi, tod brauce pats Prātņieks, lai
pa objektim izvodōtu žūrejas
lūcekļus, kur konkursantim jōat-
pazeist nazōles mīžu laukā, pareizi
jōizveidoj kupicas, pareizi jōnūmērej
apyvda teritoreja un jōaprēkinoj
plateiba. Kū tī slēpt — gōja vysaiž,
bet naveiksmes pīsamērsa Vaļša
vokorā. Te paldis Ludzas estetikas
deju skūlai «Flamingo» un vadeitōjai
L. Valiļeivai, L. Greitānes vokali
instrumentalajam ansamblam un ari
konkursu daleibniķim — beja lelyks
atpyutas vokors.

Sōs dinas veiksmīniķi: lūpkūpeibā
— Sanita Dzene un Aigars Berkolds
nu Rankas lauksaimnīceibas skūlas,
laukkūpeibā — Eleonora Spale un

Ainis Batarevskis nu Lyuznovas, don-
cōtprasmē — Liga Zaļmeža nu
Borkovas un Dainis Ivanovs nu
Bebrenes.

Trešō — nūslāguma dina, meitines
sazacente ōrstnīceibas augu pazeišonā
un snēdze «pyrmū paleidzeibu», bet
puišim beja veikleibas stafete. Te
navarēja iztikt bez emocejom un
aktīriskajōm dūteibom, prūtam, bez
veikleibas vēl na tik! Skateitōju sim-
patejas ikarōja Gatis Čamāns nu
Vyšku LT.

«Es meilu Latgolu. Te cyti vēji
Uz putnu spōrnim pacēļ jaunciebu,
Lai ceļā jīmtu azaru un dyumus,
Un kolnu — leju, sirdi, volūdū» —
roksta A. Vējāns. Latgali mes izjyut-
om ik sūli; gon daleibniku sarun-
volūdā, gon sirdsmeilumā, gon
nūslāguma pasōkumu kūpumā, kod
paziņōja konkursa laureatus. Par
vyszemniciskokajim atzeiti Anna
Guza un Gatis Čamāns nu Vaļsts
Vyšku lauksaimnīceibas tehnikuma.
Skateitōju simpatejas izpeļņēja Liga
Zaļmeža un Zigmars Kārklīš nu
Borkovas lauksaimnīceibas skūlas.
Ūtrū vītu īgyva Liga Zaļmeža nu
Borkovas un Ainis Batarevskis nu
Vaļsts Lyuznovas lauksaimnīceibas
tehnikuma. trešū — Sanita Dzene nu
Rankas un Gatis Čamāns nu Vyškim.
Taitod — Latgolas «Zemes meita» nu
ri Eleonora Spale nu Vaļsts Lyuznovas
lauksaimnīceibas tehnikuma un
Latgolas «Zemes dāls» — Aigars
Berkolds nu Rankas lauksaimnīceibas

skūlas.
Uz konkursa nūslāgumu beja
sabraukūši bejuši malnoviši «Zemes
dāli» un «Zemes meitas», kuri šaidus
titulus īgyvuši kai tehnikuma, tai
nūvoda un republikas mārūgā. Mes
lepojāmēs ar Latvejas «Zemes meitu-
94» Zilgmu Juškeviču, par mōj-
tureibas skūlōtōju pi myusim strōdoj
Latvejas «Zemes meita-93» Alita
Dukule. Lai jōm veiksmes ari turp-
mōk!

«Kamer šū mōlu un smīlti
Rūkas glōstejūt skar,
Saglobōs zeme šū ciļti,
Latvīts zemi te ars.» — soka A.
Predītis, bet mes, malnoviš, vēl papyl-
dynojam: «Lai jyusu mōjōs volda
mīrs un saticeiba, mīlesteiba un pōrti-
ceiba, lai uz golda vīnmār ir bryuns
maizes klaipts, lai nairseikst olūts pi
jyusu sātas. Lai jyus spējat sajost
zemes smōrdu agrā pavasarī, īvārōt
rudzu zīdēšonas laiku vosoras sōkumā
un lynu pūgaļu sancišonu rudini!»

Malnova nu jauna gaida sovus
audzēkņus, kuri var apgyut mežkūpa,
dōrzkūpa, automehanika specialitatis.
Varbyut kaidu interesej grōmotvedei-
ba un finanču zynōtnes — lyudzam,
ari tōs dūd myusu tehnikums.
Vuičēsīmēs kūpā: zynōšonas speciali-
tatē krōjūt, dzeives ābece gudreibu
apgyustūt, vīns ūtru papylodynōjūt un
pynlveidojūtīs poši. Uz tikšonūs
Malnovā!

JŌNS BROKS—EISĀGS
**TALSU MESTARS
SŪĻŌŠONĀ**

24. majā Talsūs jau 30. reizi nūtyka
tradicionālōs sacenseibas skrīšonā un

sūļōšonā. Četrōs disciplinōs —
dāmom 5 km skrīšona un sūļōšona,
kungim pusmaratona skrīšonā un 10
km sūļōšona — beja ari kai atkōrtōtas
meīstarsacikstes Talsim. Daleibniķi
beja nu vysim Latvejas nūvodim un ari
vaļsts izlases sūļōtōjs Aigars Salenicks

nu Preilim. Spēceigā konkurencē 10
kilometru distancē, sasnādzūt teicamu
rezultatu 39:45 minutes, Aigars
finišeja pyrmais, klīva par Talsu rajona
meīstaru, sajēme personeiģū bolvu —
kausu, atteiceigas pakōpes diplomu un
medaļu.

**DZEJAS STYUREITS
INGRIDA TĀRAUDA**
teve
nav
simbola sasasisšonas pret
gaistūšū apjausmi
pūstums
nikuo
nu teve...

Latgolas krysta ceļs
es osora iz juos dalnys
ka navari — cyts napīceļs
i paliks dubļus malnūs
i prīcys i suopu par daudz
i dzeiveiba isadag—voi—lismē
karūgu pleive ka nasalauž
vuorda styprums nu brīsmis.
A. LAUCIS

TIK MAIGI
...tik maigi
Tai jau laikam ir,
mes mīlesteibu dūdam
šam pasaulam.
Un myusu namīreigōs sirdēs,
kas bezgaleigōs olkōs,
kvālōs un smolkōs,
vēļ timsā maigi vāsā,
kod puļkstīņš stuņdis syt
kai saulrīts pacēļ gaismu
mīlesteibā.
Tk patīsā, kas timsu škir
un vinoj obus zaļā myuzeibā.
...tik mila,
kas šū dziļū bizūkni,
nu ašņa vāsmom atbreivōtu,
kū navar škiert,
jo saplyudis tik ciši.
Pyrms milas dzīsmes storōj
jys, sylta vieja apsildeits...
Jā
...tik maigi.

EDGARS VONOGS
AKMIŅŠ I SPUORNI

labi ir naatdūt sovu
susātivšāliti nīvinam
eisa ir grytuma tymša
naatdūd jai principu sovu
golvonais napuorvērst putynu
akmiņūs olkontūs nūkrist
grybūšūs puorvērst par sučem
vysu kas ticās i jyut

kod susātivej krysts
par bejušū vysu
i esi Tu zemē
par Tevi viņ kūkūs viejs
Tu dūmoj ka atītmis navā
kod esi tu zemē
i jyutys
ir izgaisušys
kūpā ar Tevi?!
nā!
Tu esi viņ sašaļ
Tu atsiļsi Postorā dinā
i ceļsis
suokums

laiks naatzeist puču
kas šāliti viņ dag
laikam napateik daskuorīni
mirkļa laimi kas tikai eļš
laiks — leipsneiga garveļce
nu paguotnis atīmē viejs.
1993.
AUSTRIS KALMIŅŠ
ar viļčini braucu
iz pasaulā mōlu
tuoljuok par citim
tevi
i vīntuļuom soluom
1996.

PĪTERS SKUTELIS,
SKŪLŌTŌJS
ELEKTRIFIKACEJA

8. turpynōjums
«Kod pyrms godim trejim Ōļģerts
Gryšāns īsaroda tāva mōjā Kamenečā
(Jaunaglyunā) pi vacajom yudiņa
dzērnomom, atroda pūstāžu: daļa telpu,
kur tāva laikūs vēle vōdmolu un spide
lynu eļļu, beja izdagušās, turbina
salauzta, pīvodkanals aizdambeits,
azars polu laikā izlāuzis jaunu nūteci
uz Tartakas ūpeiti. Nūlaisteiba vaļdēja
ari cytōs dzērnomu telpōs, kur īlgōku
laiku beja saimnikōjis pakolpōjumu
kombinats un īreikōjis vylnas kōrstuvi.
Bēdeigā stōvūkli beja kaidreiz skaaistō
boltō dzeivojamō mōjā» — tai par O.
Gryšānu dzyntas lūļōjumu rakstēja
Preiļu avīze.

Šymā plašajā rokstā vyspuseigi
izgaismōts, kai saimīnīks atjaunoj
izpūsteitū īpašumu, sōcēt ar dzērnomu
īreikōšonu un gryudu maļšonu tyvas
un tōlōkas apkaimes zemnikim. Tūlaik
O. Gryšāna kungs jau beja īcerējis
izveidōt ari sovu nalelu HES, lai vysus
mehanismus te darbynōtu poša ražōtō
strāva, klyutu naatkareigis.
Šys nūdūms pīpīļdeits, kai sūlējis,

O. Gryšāns nu vīnu vin kilovatu atvēļej
ari «kūpkotlā».

Sovā laikā daudz tyka raksteits par
Cireišu HES byuvi un palaisšonu
Salīnikūs, natōli nu Aglyunas—Vyšku
ceļā. Ekskavatora dorbus te veice brōli
Jermolajevi, buldozeristi izveidōja 18
metrus augstu uzbarūmu un tamleid-
dzeiģi. 1961. goda 30. majā tō laika
rajona avīze «Lenina Karūgs» rakstēja,
ka jau sastais mēnesis, kūpš sei staceja
nūdūta ekspluatacejā, īkļauta
Daugavpīļš—Rēzeknes augstsprīguma
lineju sistemā, vīns atzors vad uz
Krōslovu. Dežurtehnikis Lapiņš avīzi
īnformej, ka stacejas projektētō jauda

NORMUNDŠ DIMANTS
**PŌSOKA PAR
KAČEITI**

Mozs kačēits gōja pasastaigōt, bet pīrškā
gadējōs ūpe. I tyļa nav.
Te leidaka pīpeļdēja i aicyņōja kačēiti kōpt
jai mugorā — pōrnesšūt.
Kačēits tai īzarōja un dūmōja:
— Cik loba zivs, cik laipna.
Leidaka tikom dūmōja:
— Vysaidus asu āduse, bet ar itū ka
naaizareju... Lai it sovu ceļi!
Tai kačēits tyka ūtrā pusē. I tur jys saprota,
ka nikō interesanta nav, ī gribēja atpakal, bet
tyļa kai nabeja, tai nabeja.

— 1200 kilovati. 16 dorba stuņdēs
patērejūt vairōk par 460 tyukstūšom
kubikmetru yudiņa un jū «barojūt»
vairōki dasmyti azaru. Vēļ avīze
pastōsta, ka storp dežurtehnikim ir ari
Šubrovskis un Lubarts, ka vadeiba
daleji automatizēta, ka krytums nu
damba uzbarūma ir 14,75 metri, ka
yudiņš uz turbinom «it» pa divom
spīdcaurulem ar 1,7 m diametrā,
sekuņdē 8 kubikmetri, ka dreži te
byušūt pylna vadeibas automatizaceja...
Bet... staceja tyka izdemolāta un
tagad jau īlgōku laiku it runas par jōs
atjaunošonu...
Turpynōjums sekōs

Te pīpeļdēja tei poša leidaka. Šūreiz beja
nūlāmuse kačēiti apēst.
— Nōc, draudzen, pōrnesšu atpakal! — jei
aicynōja.
Kačēits uzkōpe jai mugorā i kai pyrmyreiz
sajuta zivs smōrdu.
— Oi, jei tok ir ādama! — kačēits
īsadūmōja un tikūde leidakai mugorā.
Leidaka, kura beja dūmōjuse, kurā vītā —
upes vydā, nidrōjā vai meldrūs — kačēiti ēst,
gondreiz voi īsabjōve un nesēs, cik ōtri vīn
varēja. Kačēits ōtri tyka ūtrā krostā i nūžālōja,
ka jau sōkumā nabeja saprats, ka leidaka ir
ādama.
Leidaka nūleda dziļumā zam sikstys i
nūžālōja, ka bejuse tik lapna, ka jau gribējuse
kert navin yudiņa īmitnikus, bet pat kačūs,
kas vozajās nu vīna krosa uz ūtru.

PREIĻU NŪVODA TURISMA
INFORMACEJAS CENTRS, TŌĻR.
8-253-22864 (D.) UN 8-253-
22426 (M).
VOSORAS MŌJA
«VINGRI»
atsarūn Dubnas krostā meža
īlūkā, vīnkōrši sadzeives
apstōkli, naskorta doba,
pateikama atpyuta pi kamina.
Vītu skaits — 2, 2 guļamus-
tobas, lauku pērts, peldeišonōs,
laivu nūma, makskerēšona,
velosīpedu nūma, pārgōjini,
ēksursejas, garaža.
Naktsmītnē un brūkastis — 2
lati vīnai personai, jo vīsm ir
sova gultas veļa — 50 procent-
us lela atlaide.
Īspējami papyldeiservisi.
Mōjas saimīnīks — Jōns
Vingris, adrese: Vingri, posts
Rimicāni, Preiļu rajons, LV-
5325. Satiksme ar autobusu
Preiļi—Dzintars—Leivoni, auto-
busu pītura «Vingri» 200 metru
atstulumā. Tāļruņš 8-253-
52515. Laipni lyudzam!

KĀM ZVARET?
jo nav īvārōtas jyusu kai
patārātōja intereses:
Rēzeknē, Patārātōju
interēšu aizsardzeibas klubs,
vadeitōja Ināra Grōce, tōļr.
24240.
Rēzeknē, Monopoldarbeibas
uzraudzeibas komiteja, tōļr.
22971.
Preiļūs, Patārātōju interēšu
aizsardzeibas klubs, vadeitōja
Janina Brakovska, tōļr. 24265.
Ludzā, Patārātōju interēšu
azsardzeibas klubs, vadeitōjs
Jōns Tutins, tōļr. 24701.
Bolvūs, Patārātōju interēšu
aizsardzeibas klubs, vadeitōjs
Jōns Džīgurs, tōļr. 22288.